

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Absolventi se sluchovým postižením na Středním odborném učilišti v Praze,
Holečkově ulici

Graduates with hearing impairment at the Secondary vocational school
in Prague, Holečkova street

Jan Kvasník

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Blažková, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Prohlášení

Prohlašuji, že tuto bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pod vedením PhDr. Veroniky Blažkové, Ph.D., za použití uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 19. dubna 2021

.....

Jan Kvasník

Poděkování

Chtěl bych poděkovat své vedoucí práce, PhDr. Veronice Blažkové, Ph.D. za cenné odborné rady, připomínky, vstřícnost a především za trpělivost. Poděkování také patří mé konzultantce, která mi poskytla užitečné rady k obsahu práce a podporu během psaní bakalářské práce, které pro mě jako uživatele znakového jazyka bylo obtížné. Dále bych chtěl poděkovat své rodině, přátelům, kteří mě podporovali. Závěrem děkuji za jazykovou korekturu.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na absolventy se sluchovým postižením, kteří navštěvovali vybrané střední odborné učiliště v Praze. Teoretická část se skládá z pěti hlavních kapitol. První kapitola obsahuje stručnou historii týkající se vzniku a vývoje vzdělávání žáků a studentů se sluchovým postižením, a to jak ve světě, tak i u nás. Druhá kapitola vymezuje základní pojmy související se sluchovým postižením, příčiny vzniku vad a poruch sluchu a jejich klasifikaci, dále pak definuje strukturu poradenství v oblasti vzdělávání těchto dětí a žáků. Je zde popsán systém vzdělávacích institucí určených pro tyto žáky a s ním související platná legislativní opatření, výčet učňovských oborů, ve kterých jenž mohou žáci se sluchovým postižením studovat na vybrané střední škole v Praze 5. Poslední kapitola teoretické části se zabývá možnostmi pracovního uplatnění osob se sluchovým postižením, kteří jsou absolventy středního odborného učiliště. Věnuje se výhodám a nevýhodám, se kterými se v zaměstnání setkávají. Praktická část je věnována výstupům z provedeného dotazníkového šetření, které se zaměřilo na zjišťování, zda absolventi byli spokojeni s praxí během studia, jaké je jejich pracovní uplatnění a zda odpovídá oboru, který vystudovali. Pomocí odpovědí respondentů v dotazníku byly potvrzeny nebo vyvráceny výzkumné otázky.

KLÍČOVÁ SLOVA

absolventi se sluchovým postižením, speciálně pedagogické centrum, obory na Středním odborném učilišti v Holečkově ulici, praxe, pracovní uplatnění pro sluchově postižené

ABSTRACT

This bachelor thesis is focused on graduates with hearing impairments who attended a selected secondary vocational school in Prague. The theoretical part consists of five main chapters. The first chapter contains a brief history of the origin and development of education of pupils and students with hearing impairment, both in the world and in our country. The second chapter defines the basic concepts related to hearing impairment, the causes of hearing defects and disorders and their classification. Furthermore, the structure of counselling in the field of education of these children and pupils is defined. The system of educational institutions designed for these pupils and related effective legislative measures are described, and a list of apprenticeship disciplines in which students with hearing impairments can study at a selected high school in Prague 5 is given. The last chapter of the theoretical part concerns the possibilities of employment of people with hearing impairments who are graduates of secondary vocational schools. It deals with the advantages and disadvantages which they encounter at work. The practical part is devoted to the results of the questionnaire survey, which was focused on determining whether graduates were satisfied with the practice during their studies, what is their employment and whether it corresponds to the field they studied. The research questions were confirmed or refuted using the answers of the respondents in the questionnaire.

KEYWORDS

graduates with hearing impairment, special pedagogic centre, fields at the Secondary Vocational School in Holečkova street, practice, employment for the hearing impaired

OBSAH

ÚVOD	8
1 STRUČNÁ HISTORIE VZDĚLÁVÁNÍ NESLYŠÍCÍCH.....	9
1.1 Stručný vývoj vzdělání historie pro hluchoněmé – ústav v Praze.....	10
2 PROBLEMATIKA OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM.....	12
2.1 Výchovně vzdělávací proces u sluchově postižených.....	13
2.2 Poradenství pro osoby se sluchovým postižením.....	14
2.3 Služby rané péče.....	15
3 VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM PRO ŽÁKY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM	16
3.1 Orální metoda	16
3.2 Simultánní komunikace	17
3.3 Totální komunikace	17
3.4 Bilingvální přístup.....	18
3.5 Legislativní rámec vzdělávání žáků a studentů se sluchovým postižením	19
3.6 Systém péče o žáky se sluchovým postižením.....	19
4 UČŇOVSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ PRO ŽÁKY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM V PRAZE NA SMÍCHOVĚ, UL. HOLEČKOVA 4, PRAHA 5	21
4.1 Studijní obory	22
5 PROFESNÍ UPLATNĚNÍ OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM	23
5.1 Historie	23
5.2 Současnost	24
5.3 Profesionální orientace – volba povolání	24
5.4 Zaměstnávání osob se zdravotním postižením v rámci Zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.....	25
6 ABSOLVENTI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM NA STŘEDNÍM ODBORNÉM UČILIŠTI V PRAZE, HOLEČKOVĚ ULICI.....	26
6.1 Stanovení výzkumného cíle.....	26
6.2 Výzkumný problém.....	26
6.3 Výzkumné otázky.....	27
6.4 Výzkumný soubor	27
6.5 Vyhodnocení výzkumného šetření	28
ZÁVĚR.....	40
SEZNAM ZKRATEK	41
SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	42

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	45
SEZNAM PŘÍLOH	46

ÚVOD

V naší společnosti žije poměrně velká skupina lidí se sluchovým postižením. Někteří mají lehkou formu, sem patří mimo jiné nedoslýchavost u starších občanů, jinou skupinou jsou zcela neslyšící. Zvolil jsem si výše jmenované téma, protože sám jsem úplně neslyšící a stejně tak i moji rodiče. Pro dorozumění mezi sebou používáme znakový jazyk. Ale se slyšícími se snažíme domluvit různými způsoby. Pokud je náš projev méně srozumitelný, můžeme psát vzkazy na mobil, využíváme internet, někdy využíváme i tlumočnicka znakového jazyka.

Já sám jsem absolventem Středního odborného učiliště v Praze, Holečkově ulici. Mám proto zájem o problematiku neslyšících po ukončení středního vzdělávání a o jejich pracovní integraci do společnosti slyšících. Scházíme se v naší komunitě, sdílíme naše zkušenosti a ty jsou různé. Týkají se zejména zaměstnání, problémů s komunikací a též stupně postižení. Mým cílem je, aby tato bakalářská práce byla přínosem pro studenty speciální pedagogiky, dále pro rodiče neslyšících dětí a pro další osoby, které mají osobní nebo zaměstnanecký vztah k osobám se sluchovým postižením a v neposlední řadě by mohla zaujmout i absolventy SOU pro sluchově postižené.

Cílem má práce je seznámit výše uvedené skupiny osob s historií vzdělávání a výchovy lidí se sluchovou vadou, s možností jejich uplatnění ve společnosti a jejich současným životem.

V praktické části jsem výzkumným šetřením zjišťoval, jak probíhá pracovní integrace do společnosti, komunikace během vzdělávacího procesu a povinné praxe při studiu. Chtěl jsem přiblížit i skutečnost, do jaké míry jsou absolventi spokojeni se svým zaměstnáním a finančním ohodnocením.

1 STRUČNÁ HISTORIE VZDĚLÁVÁNÍ NESLYŠÍCÍCH

Ve starověkém Řecku a v Římě se děti narozené s poškozením jakéhokoliv druhu obvykle nedožily dospělosti. Zjistila-li se taková vada, byly tyto děti často usmrceny ihned po narození. Vycházelo se z předpokladu, že se nemohou podílet na obraně státu, naopak by se staly jeho přítěží. Pokud přežily, okolí jimi opovrhovalo a stávaly se otroky toho, kdo je živil. Zvláštní přístup k postiženým měli Židé. Věřili, že jsou odlišní z vůle Boží, proto musí být chráněni. Po dlouhá staletí však žili neslyšící na okraji společnosti. Ta je považovala za nevzdělavatelné, třebaže pokusy o výuku existovaly. O tom se však dochovalo velmi málo dokladů. Až do nástupu renesance nebyly zpochybněny názory velkého filozofa antiky, Aristotela. Ten prohlásil, že neslyšící nebudou od narození schopni myšlení. Ve středověku a počátkem novověku záleželo na tom, v jakém prostředí se neslyšící dítě narodilo. Pokud pocházelo ze šlechty, dostalo svého vychovatele, který měl za úkol jej vychovávat a vzdělávat. V měšťanských rodinách byly tyto děti uzavírány doma a vedeny pouze k jednoduchým činnostem. V prostředí chudiny jim bylo dovoleno žebrot a pracovat za obživu. V 16. století se první vzdělanci pokoušejí o výuku sluchově postižených. Jedním z prvních byl španělský mnich Pedro Ponce. Své žáky učil mluvit za použití prstové abecedy a odezírání. V 17. století se zabývá výchovou a vzděláním neslyšících i český myslitel Jan Amos Komenský. Zastával přesvědčení, že pro postižené osoby musí být vytvořeny specifické vzdělávací podmínky. Požaduje, aby všichni, kteří se snaží vzdělávat tyto osoby, si zkušenosti nenechávali pro sebe, ale publikovali je. První školy pro neslyšící jsou zakládány jako státní, a to ve Francii, v Anglii a v Německu. Ve Vídni je první ústav v roce 1779. Mají poskytnout vzdělání a výchovu co největšímu počtu neslyšících, netajit metody, používat znakový jazyk a vydávat odborné publikace. V jednotlivých státech jsou preferovány dvě metody výuky:

- francouzská metoda postavena na používání znakového jazyka;
- německá metoda zastávající přísně orální výuku, (dokonce tvrdí, že znaková řeč je škodlivá při rozvíjení intelektu). Spory o nejvhodnější způsob vzdělávání těchto osob trvají dodnes.

V 19. století jsou zakládány další ústavy po celé Evropě, dokonce je v některých zemích – Norsko, Švédsko, Dánsko, Anglie, Wales a Německo, stanovena pro sluchově postižené povinná školní docházka. V roce 1880 se konal sněm učitelů neslyšících. Na něm bylo schváleno, že bude preferována orální metoda před znakovým jazykem. V Čechách

je založen v roce 1786 ústav pro hluchoněmé v Praze. Nejprve se zde učí znakovým jazykem, později je uznána tzv. pražská metoda – kombinace znakování a orální výuky. V roce 1902 je otevřen v Praze na Smíchově moderní ústav s českým a německým oddělením, později je zde i mateřská škola pro neslyšící. To byl velký pokrok, zvítězily názory, že čím dříve se takovéto dítě umístí do kolektivu stejně postižených, tím lépe bude vstřebávat nové poznatky. Tady se ovšem uplatnil nový způsob – zákaz používat znakový jazyk. V letech 1832–1916 se neslyšící mohli vzdělávat v Čechách i na Moravě ve více městech (Praha, Brno, Litoměřice, České Budějovice, Hradec Králové). Některé školy časem zanikly vzhledem k nízkému počtu žáků, jiné se staly základnami odborného školství. Významný byl pro neslyšící rok 1990, kdy dochází ke schválení zákona o právu na vzdělávání ve znakovém jazyce (Hrubý, 1998; Poul, 1996).

1.1 Stručný vývoj vzdělání historie pro hluchoněmé – ústav v Praze

Tento ústav byl slavnostně otevřen 7. 12. 1786 a stal se v pořadí pátým v Evropě. První ředitelem byl K. Berger. Od roku 1831 sídlil ústav na rohu Karlova náměstí a Žitné ulice. Počet chovanců neustále rostl, proto byl v roce 1838 zakoupen tzv. Faustův dům na Karlově náměstí. Za ředitelování abbého Jana Muckého působil v ústavu první český učitel neslyšících, P. M. Veselský. Nejvýznamnějším ředitelem se stal v roce 1841 páter Václav Frost, jenž zastával názor, že posunky jsou mateřskou řečí hluchoněmého. Ve druhé polovině 19. století začali vyučovat v ústavu neslyšících učitelé a tento trend přetrvává dodnes. Narůstajícímu počtu žáků už Faustův dům nestačil, proto byl Faustův dům prodán městu Praha. Mohl být pak zakoupen pozemek v zahradě Kinských na Smíchově a 28. 2. 1902 byla otevřena nová budova ústavu. V roce 1918 měl ústav na Smíchově v českém oddělení 85 žáků a v německém 52. Avšak nově vzniklý stát budovu na Smíchově zabral pro statistický úřad. Ředitel ústavu Dr. E. Ott odmítl odstěhovat ústav z Prahy, takže úřad i ústav se tísnily v jedné budově. V roce 1929 byla budova na Smíchově v Holečkově ulici vrácena původnímu účelu. Počet žáků opět prudce vzrostl. V roce 1930 byla dokonce zřízena jako součást ústavu mateřská škola pro neslyšící děti od tří let. Až do roku 1932 se používal při výuce znakový jazyk, čímž se ústav stal jediným v Československu. Nový ředitel A. Novák používání znakového jazyka zakázal. V roce 1939 v Praze na Smíchově zřídil **Svaz rodičů hluchoněmých dětí** učební dílny. Tyto dílny byly již zřízeny s cílem úplného vyučení ve všeobecných i odborných předmětech, na rozdíl od dosavadní praxe, tj. umístování učňů přímo u živnostníků.

Vyučování bylo zahájeno 9. 10. 1939 s dvaceti žáky v pánské a dámské krejčovské dílně, postupně i v dalších. Absolventům byly vydávány tovaryšské listiny. Dnem 21. 4. 1948 vstoupil v platnost zákon č. 95/1948 Sb. (Školský zákon), kterým byly zestátněny všechny školy. V souvislosti s platností toho zákona dochází i k třídění sluchově postižených dětí podle bydliště. V Praze na Smíchově, v Plzni a v Hradci Králové byly zřízeny mateřské a národní školy pro hluchoněmé. V roce 1949 byly dílny pro učně zestátněny, na přípravu neslyšících učňů byl zaveden státní monopol. Toto opatření způsobilo v budoucnu výrazné omezení výběru učebních oborů pro neslyšící. V roce 1950 ústav přešel pod Ústřední národní výbor hlavního města Prahy. V té době se projevovala snaha vystěhovat všechny tělesně i duševně nemocné z hlavního města. Toto se naštěstí neuskutečnilo a tyto úvahy definitivně skončily v lednu 1951 (Hrubý, 1998)

V roce 1978 byla zákonem prodloužena povinná školní docházka. To se týkalo i škol pro sluchově postižené, ale současně se byly zřízeny základní školy:

- pro nedoslýchavé;
- pro žáky se zbytky sluchu;
- pro neslyšící.

A dále se zřídily střední odborné učiliště pro sluchově postiženou mládež a střední průmyslová škola oděvní pro stejně postiženou mládež. Dalším zákonem vydaným 13. 9. 1991 o speciálních školách bylo zrušeno rozdělení škol (pro nedoslýchavé, pro žáky se zbytkem sluchu a neslyšící) a zavedeno bylo jednotné označení „školy pro sluchově postižené“. Předpokládalo se, že s rozvojem nové technologie (sluchadla) se výraznělepší výuka a její výsledky, k čemuž ovšem nedošlo. Pokrokem však bylo opatření, že neslyšící mají zajištěné právo na vzdělávání v jejich jazyce s použitím znakové řeči. Dnes je mateřská, základní a střední škola pro sluchově postižené v Holečkově ulici na Smíchově moderní školou s moderními metodami postupy výuky. Spolupracuje s Pedagogickou fakultou UK a také s Lékařskou fakultou UK, je její fakultní školou Navázala styk i s podobnými školami v zahraničí. Probíhá zde bilingvální vyučování a učitelé i asistenti jsou z řad sluchově postižených (Hrubý, 1998; Historie školy, ©2021).

2 PROBLEMATIKA OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Sluchová porucha může být vrozená, daná geneticky nebo získaná v pozdějším věku vlivem infekčního onemocnění mozku, po úrazech atd. (Šedivá, 2006).

*„Termín sluchově postižení zahrnuje i osoby s **kochleárním implantátem**, přístrojem voperovaným do hlemýždě vnitřního ucha, který umožňuje vnímat zvuky jedincům s poškozeným Cortiho orgánem, ale se zachovalou funkcí sluchového nervu“* (Souralová, Langer, 2005, s. 10).

Lejska (2003, s. 36) určuje podle ztrátu v decibelech (dB) pro vzdušené vedení:

- normální sluch (0–20 dB);
- lehká nedoslýchavost (20-40 dB);
- středně těžká nedoslýchavost (40-60 dB);
- těžká nedoslýchavost (60-80 dB);
- velmi těžká nedoslýchavost (80-90 dB);
- hluchota komunikační, praktická (90 dB a více);
- hluchota úplná, totální (bez audiometrické odpovědi).

Ohluchlí: u dítěte, které ztratilo sluch v době, kdy mělo rozvinutou řeč, uvádíme termín – ohluchlé dítě. Prvotním cílem zde nastává naučit se mluvenou řeč. Využívá se především technika odezírání. Musíme ovšem brát zřetel na věk, kdy dítě ohluchlo. Mluvená řeč se časem stává méně srozumitelnou, důležitý je sluchový trénink. Budeme-li využívat odezírání, musíme si uvědomit, že ne každý ohluchlý má vlohy správně odezírat. Podstatný je přístup osoby, která mluví, aby ohluchlý rozuměl. Nelze mluvit ve tmě, tato osoba musí stát přímo k odezírajícímu, nesmí se ničím rozptylovat. Také překotnou řeč není možné odezírat, stejně tak složité výrazy. Odezírající bude špatně rozumět muži, který bude mít vousy, které mu zakrývají rty nebo člověku, který při řeči málo otevírá ústa. Dbáme také na délku hovoru. Odezírání je náročné na psychiku i množství informací, mělo by být tedy časově omezené (Červinková Houšková, 2004).

Nedoslýchaví: do této skupiny patří lidé, kteří mají zbytky sluchu a starší občané. Používají sluchadlo a tím využívají zbytky sluchu, ovšem ne vždy všemu porozumí (Červinková Houšková, 2004).

Prelingválně neslyšící patří velká skupina lidí, která používá znakový jazyk, a má své kulturní a společenské potřeby. Způsobem svého projevu se odlišuje od slyšících. Často však mezi ně řadí nedoslýchaví a ohluchlí (Červinková Houšková, 2004).

Na hluchotu existují dva pohledy:

- **1. medicínský pohled** – Slyšící lidé chápou jejich postižení jako zdravotní problém a snaží se je plně zařadit do majoritní společnosti, která se snaží dosáhnout zlepšení hluchotu (Červinková Houšková, 2004);
- **2. kulturní pohled** – Slyšící sice uznává jejich odlišnosti, ale klade si za cíl odradit neslyšící od již naučeného způsobu komunikace a od kulturních zvyklostí (Červinková Houšková, 2004).

Český mluvený jazyk a český znakový jazyk – ze slyšících lidí málokdo ví, že se jedná o úplně odlišné jazykové systémy. Tyto dva jazyky nemají stejný základ. Mluvený jazyk má audio-orální podstatu, znakový jazyk je vizuálně-motorický. Oba však jsou pro svou komunitu zcela srozumitelné a přirozené. Ve světě se používají národní znakové jazyky, které si jsou příbuzné (Červinková Houšková, 2004).

Znakovaná čeština a český znakový jazyk – nejedná se o termíny se stejným významem, naopak je zde rozdíl. Znakovaná čeština je uměle odvozená. Český mluvený jazyk má podobný význam jako znakovaná čeština (Červinková Houšková, 2004).

2.1 Výchovně vzdělávací proces u sluchově postižených

Dítě si osvojuje postoje, hodnoty a obecné vzorce chování, které si rodiče přinášejí z vlastních rodin. Každé dítě reaguje jinak na tyto podněty. Stejně tak se to týká i sluchově postiženého dítěte. V této souvislosti se může pouze upozorňovat na některá úskalí při výchově. Slyšící rodiče dítěte, u něhož byla zjištěna porucha sluchu, potřebují odbornou pomoc, aby byli schopni se se svým dítětem domluvit. Napomáhá jim i to, že se naučí znakový jazyk a s dítětem rozvíjejí tento způsob komunikace. Dosahují obvykle velice dobrých výsledků. Znakový jazyk je rovnocenný s ostatními jazyky, pro neslyšící je **jazykem mateřským**. Neslyšící rodiče obvykle potíže s touto skutečností nemají a přijmou ji zcela spontánně. Nemají problém ani s komunikací. Problém ovšem je, že u genetických sluchových vad a u poruch sluchu se vyskytují, jak bylo zjištěno, i další poruchy. Jedná se především o ADHD, dyslexii, dysgrafii nebo dyskalkulii. Zejména pro tyto případy je důležitá odborná pomoc. U dětí s vrozenou vadou bylo již zaznamenáno

(a vcelku i potvrzeno), že až téměř 30 % jich mívá problémy s chováním, včetně emočních poruch. K tomu přispívá právě nedostatečná komunikace neslyšících s okolním prostředím, která se projevuje zejména u sluchově postižených osob jako frustrace. Z toho vyplývají další negativa jako uzavřenost, provinilost, což následně vede k depresím, nedůvěřivosti a trvalé úzkosti. Dochází k izolaci a celkové vyčerpanosti z trvale zvýšeného soustředování se. Sluchově postižení mívají často nízkou úroveň sociálního vnímání. Na tomto místě je nutno upozornit na skutečnost, že sluchově postižené děti sluchově postižených rodičů mají v této oblasti méně sociálních problémů než děti vychovávané v rodinách slyšících (Šedivá, 2006; Potměšil, 1999).

„Slepota odděluje od věcí, ale hluchota od lidí“ (Slepota odděluje člověka od věcí..., 2018).

2.2 Poradenství pro osoby se sluchovým postižením

V roce 1992 v souladu s přílohou k vyhlášce č. 72/2005 Sb. jsou zřizována při mateřských a základních školách pro sluchově postižené škola účelová zařízení. Tato zařízení poskytují široký komplex specifických poradenských služeb. Velmi důležité je jejich doporučení vhodného zařazení do typu školy, a to jak do speciálních, tak případně do škol běžných, vše na základě pedagogicko-psychologické diagnózy (Langer, Suralová, 2013; Šedivá 2006).

Speciálně pedagogická centra (SPC) jsou zřizována po školách pro sluchově postižené jako speciální zařízení poskytující služby a poradenství. Rodiče neslyšících dětí se sem obvykle přicházejí poradit, jak přistupovat k jejich výchově a vzdělání. Na pomoc jim jsou speciální pedagogové, psychologové a sociální pracovníci. Logoped poradí s rozvojem řeči, slovní zásobu, a pokud je dítě vychováváno doma a je ze vzdálenějších míst, pomůže jim vyhledat odborníka nejbližší jejich bydlišti. Dalším úkolem tohoto pracoviště je sociální poradenství, zprostředkovává kurzy znakového jazyka, skupinové terapie, pomáhá při výskytu výchovných problémů, seznamuje s pomůckami pro rozvoj neslyšícího dítěte a nácvikem jejich používání. Pracovníci SPC spolupracují se střediskem Tamtam, aby jejich služby mohly pokrývat rodiny s neslyšícími dětmi v rámci celé republiky (Šedivá, 2006).

2.3 Služby rané péče

Od roku 2001 mají rodiče sluchově postižených dětí (u kombinovaných postižení) možnost využívat služeb Střediska rané péče Tamtam, které má pracoviště v Praze a v Olomouci. O jeho programu a činnosti by se rodiče měli dozvědět ve zdravotnických zařízeních. Raná péče je ve středisku dobrovolná a bezplatná, pouze omezena věkem osob se sluchovým postižením do čtyř let, u kombinované vady do sedmi let. Středisko se zaměřuje na několik druhů služeb. Zajišťuje konzultace pracovníků v rodinách včetně psychologického a pedagogického poradenství. Pro rodiče je velmi důležité vysvětlit vztahy a postoje k neslyšícímu dítěti a zajistit podporu ostatních příbuzných. Důležité je i poradenství z hlediska zdravotního a právního. Pokud je to možné, nabízejí zde setkání rodin postižených dětí, výměnu zkušeností, společenské akce a pobyty s účastí psychologa a fyzioterapeuta. Pro rodiny ze vzdálených míst je umožněna konzultace po internetu nebo telefonem. Všechny tyto služby jsou nesmírně důležité, protože včasná péče o neslyšící děti je zárukou jejich příznivého rozvoje v budoucnosti (Komorná, 2008; Langer, Suralová, 2013).

3 VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM PRO ŽÁKY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Nejdůležitějším článkem vzdělávacího systému jsou základní školy pro děti s vadami sluchu. Nyní existuje v České republice 13 základních škol. Pro žáky se sluchovým postižením upřednostňující orální metodu je pouze škola v Ječné ulici v Praze (mateřská a základní škola, gymnázium). Maximální počet je 8–10 žáků, přičemž přístup k nim je individuální. Všechny třídy mají speciálně upravený vzdělávací program, nemají např. povinnou hudební výchovu. Od školního roku 2007/2008 platí v souladu se Školským zákonem povinnost pro školy zpracovat „školní vzdělávací program“ (Langer, Suralová, 2013).

V průběhu posledních staletí se vyvíjely první komunikační a vzdělávací systémy pro sluchově postižené až do dnešní podoby (Langer, Suralová, 2013).

„Nejlépe je popsána situace v Evropě a Severní Americe, kde docházelo k preferování různých metod a systémů“ (Langer, Suralová, 2013, s. 33).

3.1 Orální metoda

Tzv. orální metoda je nejstarším vzdělávacím přístupem již odedávna a je zaměřena na efektivní zvládnutí příslušného mluveného jazyka. Většina dětí se sluchovým postižením se rodí slyšícím rodičům, takže cílem je schopnost co nejlepší komunikace se svou rodinou (Langer, Suralová, 2013).

Čistá orální metoda byla vypracována na přelomu 17. a 18. století a zakazovala **znaky** (Krahulcová Žatková, 2002).

V českých zemích byla **orální metoda roku 1894 uznána jako jediný vyučovací prostředek (rozhodnutí Milánského kongresu)** ve všech ústavech zřízených pro neslyšící děti. Slabinou této metody je, že děti pouze takto vzdělávané mají nízkou jazykovou gramotnost. Většina těchto dětí má omezené schopnosti přijímat informace sluchem. U nedoslýchavých žáků je orální přístup přínosem, ale pro žáky s těžkým sluchovým postižením má tento způsob negativní důsledky a znemožní jim plnohodnotnou komunikaci. Z toho vyplývá, že orální výuka není vhodná pro všechny kategorie žáků se sluchovým postižením (Langer, Suralová, 2013).

3.2 Simultánní komunikace

V České republice se stal simultánním komunikačním prostředkem znakový národní jazyk (znakovaná čeština). Při simultánním vyučování je problémem odlišnost znakové češtiny od mluveného jazyka (Langer, Suralová, 2013).

Při simultánní komunikaci se jedná o komunikaci jazykem, kterým se mluví v dané zemi, ke kterému je přidáván znakový národní jazyk (znakový systém). Výhodou u osob se sluchovým postižením, které mohou používat sluchadlo je, že předávané informace mohou získat zrakem i sluchem. Neslyšící odezírají mluvenou řeč a sledují znakové systémy (Krahulcová Žatková, 2002).

„Při jedné z analýz této výuky bylo zjištěno, že učitelé vypouštějí ze svého mluveného projevu při současném tlumočení do znaků některá sdělení“ (Langer, Suralová, 2013, s. 39).

Platným a prospěšným se může tento způsob komunikace stát u dětí, jejichž rodiče ovládají znakový jazyk. V praxi se nejvíce užívá znakovaná čeština. Důvodem je, že pro slyšící učitele je znakový jazyk cizím jazykem, jejich mateřštinou je mluvená čeština, proto mohou být mít problém se jej plnohodnotně naučit a používat, což je dáno gramatickou odlišností obou jazyků. Je ovšem prokazatelné, že neslyšící děti více rozumí znakovému jazyku. Simultánní komunikace pomocí znakového a mluveného jazyka není jednoduchá, některá sdělení ani nelze do znaků přesně převést (Langer, Suralová, 2013).

3.3 Totální komunikace

Tento systém vznikl jako další možnost k výuce neslyšících. Jeho tvůrci vycházejí z toho, že většina neslyšících srozumitelnou mluvenou řeč neovládá. Dále, že znakový jazyk je přirozeným a plnohodnotným systémem a nemůže poškodit případný rozvoj mluvené řeči (Langer, Suralová, 2013).

(Langer, Suralová, 2013, s. 47) mezi jednotlivé složky totální komunikace patří především:

- přirozená gesta, gestikulace, mimika a pantomima;
- znakový jazyk;
- prstová abeceda a další systémy, které vizualizují mluvenou řeč;
- sluchová výchova a reedukace sluchu;

- odezírání;
- psaná forma majoritního jazyka (čtení a psaní);
- mluvená (hlasitá, orální) řeč.

Tento systém je používán na všech stupních vzdělávání (Langer, Souralová, 2013).

„Kritikové systému totální komunikace poukazují na skutečnost, že komunikační kompetence slyšících učitelů ve znakovém jazyce nedosahuje požadované úrovně a učitelé spíše než znakový jazyk používají znakovaný národní jazyk (znakovanou češtinu), čímž je plnohodnotná komunikace mezi učitelem a žákem objektivně narušena“ (Souralová, Langer, 2005, s. 27).

3.4 Bilingvální přístup

Cílem bilingválního přístupu je naučit se znakový jazyk a současně i mluvený jazyk svého národa. Pro neslyšícího je však náročné, téměř nemožné, se naučit národní jazyk dokonale, především v jeho grafické podobě. V minulém století byl bilingvismus prohlášen za škodlivý. Nyní je prokázáno, že znalost dvou jazyků v rodině je přínosná pro dítě, ovšem není zde rovnováha. Jeden z obou jazyků je obvykle zvládnán lépe v mluvené i grafické formě. Dítě se nejlépe naučí dva jazyky současně, mluví-li s těmito jazyky s rodiči. To ovšem nebývá případem u neslyšících, protože sňatků mezi slyšícími a neslyšícími osobami je velmi málo. Pokud se to stane a ze vztahu vzejde slyšící dítě, vždy dítěti pomáhá s jazykovým rozvojem – mluvenou řečí, širší rodina. Mluvený jazyk v tomto případě bývá rozvíjen rychleji, teprve později se rozvíjí znakový jazyk od druhého rodiče. Bilingvální výuka žáků se sluchovým postižením byla uplatňována již v 19. století v Praze. Po roce 1989 došlo v naší republice ke zvýšení prestiže znakového jazyka a s touto změnou je bilingvální systém považován za nejvýhodnější. Podmínkou této výuky je správný jazykový vzor u obou jazyků, tedy u znakového jazyka je to neslyšící pedagog. Na žáky působí svým přístupem a oni v něm vidí svůj vzor (Langer, Souralová, 2013).

Na učitele žáků se sluchovým postižením jsou kladeny mimořádné požadavky. Nejenže musí být erudovaným speciálním pedagogem, ale musí mít i specifické znalosti a dovednosti. Velký význam při výuce mají neslyšící učitelé, kteří umějí s žáky dobře komunikovat a dokážou je motivovat k dobrým výsledkům ve výuce a potom i v praktickém životě (Komorná, 2008).

3.5 Legislativní rámec vzdělávání žáků a studentů se sluchovým postižením

V současnosti je vzdělávání osob vymezeno tzv. Školským zákonem (č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání), který doplňují mnohé prováděcí vyhlášky, např. Vyhláška 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a další

Zákon rozlišuje:

- předškolní vzdělávání (od 3 do 6 let věku);
- základní vzdělávání (9 ročníků);
- střední vzdělávání (studijní obory).

(Langer, Suralová, 2013)

Možnosti vzdělávání lze shrnout pro větší přehlednost do tří stupňů a charakterizovat je jako primární, sekundární, terciální.

- **Primární vzdělávání** – mateřské školy pro děti od 3 do 6 let a základní školy. Posuzuje se celkový vývoj dítěte;
- **Sekundární vzdělávání** – následuje po konci povinné školní docházky, zahrnuje přípravu na výběr budoucího povolání. K dispozici jsou pro žáky střední školy a střední odborná učiliště – orientované již na budoucí zařazení do pracovního prostředí;
- **Terciální vzdělávání** – možnost studia na vysokých školách.

(Horáková, 2012)

3.6 Systém péče o žáky se sluchovým postižením

„Páteří vzdělávacího systému jsou základní školy pro sluchově postižené, které zabezpečují primární stupeň vzdělání a jejichž součástí jsou i mateřské školy, případně školy střední“ (Langer, Suralová, 2013, s. 12).

Všechny typy škol mají zvláštní podmínky přizpůsobené danému postižení. Pro děti, které nemohou dojíždět, je zřízen internát, v němž je zajištěno efektivní využití volného času. Na středních školách je umožněno studium s maturitou, kde jsou upraveny podmínky

podle stupně postižení. V České republice není žádná speciální vysoká škola, ale je umožněno individuální vzdělávání. V případě, že se rodiče rozhodnou pro integrované vzdělávání dítěte se sluchovým postižením v běžné ZŠ, musí být vystaveno doporučení podpůrných opatření ve vzdělávání školským poradenským pracovištěm, pokud je to doporučeno, musí škola vypracovat individuální vzdělávací plán nebo zajistit asistent pedagoga. V tomto případě je celý proces posouzen odborníky, kteří vše konzultují s rodiči a doporučí vhodný systém vzdělání (Langer, Souralová, 2013).

4 UČŇOVSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ PRO ŽÁKY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM V PRAZE NA SMÍCHOVĚ, UL. HOLEČKOVA 4, PRAHA 5

Po úspěšném ukončení základního vzdělání má žák se sluchovým postižením v rámci sekundárního vzdělávání možnost vybrat si kromě studia střední odborné školy některý z učňovských oborů, a to na odborném učilišti nebo na středním odborném učilišti. Střední odborné učiliště a odborné učiliště má studium stanovené na 3 roky. Jsou ukončeny závěrečnou zkouškou a učeň získává výuční list příslušného učebního oboru. V odborném nebo středním odborném učilišti získává a rozvíjí postupně znalosti a dovednosti a připravuje se na své budoucí povolání tak, aby se mohl v dnešní době, která klade velké nároky na každého člověka nejen zdravotně postiženého, uplatnit v zaměstnání právě podle nabytých znalostí z učiliště. Někdy již přichází do učiliště se svou představou, častěji teprve hledá svou možnost pokračovat ve vzdělávání právě tam. Po skončení základní školní docházky, kdy se žák přihlásí na určitý učební obor, následuje přijímací řízení. Při něm jsou posouzeny jeho znalost, zdravotní způsobilost pro vybraný obor a také jeho zájem o zvolený učební obor. Vzdělávací program na středním odborném učilišti je sestaven a zaměřen tak, aby učeň po vyučení byl schopen samostatného života a práce v prostředí slyšících. Zdravotním požadavkem s podmínkou přijetí je lékařské potvrzení o schopnosti studovat vybraný obor a zpráva foniatra o sluchovém postižení. Vzdělávací program obsahuje společenskovední, přírodovedné, esteticko-výchovné, matematické předměty, cizí jazyk (angličtina, němčina) a dále předměty týkající se práce s počítačem. Patří sem i tělesná výchova a sport (Střední odborné učiliště, ©2021; Odborné učiliště, ©2021).

Z mého pohledu a z osobní zkušenosti se zde upřednostňuje bilingvální vzdělávání pouze mateřské škole a na škole základní, na středním odborném učilišti prakticky neexistuje. Zde spíše upřednostňují totální komunikaci a orální metodu.

4.1 Studijní obory

Škola nabízí tyto studijní obory:

- střední odborná škola (maturitní obory – čtyřleté studium) - Hotelnictví, nástavbové studium – dvouleté studium): Podnikání a Gastronomie;
- střední odborné učiliště (tříleté studium) – Pekař, Cukrář, Kuchař – číšník, Čalouník, Malíř a lakýrník, Strojní mechanik;
- odborné učiliště (tříleté studium) Šití oděvů, Malířské a natěračské práce, Potravinářská výroba, Stravovací a ubytovací služby, Truhlářská a čalounická výroba.

Střední odborné učiliště nabízí ke studiu učební obory s dobou trvání tří let s možností prodloužení na 4 roky. Absolventi učebních oborů na SOU mohou navíc pokračovat ve studiu na dvouletém nástavbovém denním studiu v oboru podnikání a gastronomie, které je zakončeno maturitou a tím se značně rozšíří možnost uplatnění po ukončení studia (Nabídka studijních oborů SOŠ, ©2021; Nabídka učebních oborů SOU, ©2021; Nabídka učebních oborů OU, ©2021; Střední odborné učiliště, ©2021).

5 PROFESNÍ UPLATNĚNÍ OSOB SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

5.1 Historie

Od počátku 20. století byly zřizovány v Praze, v Plzni i jinde zvláštní pokračovací školy pro hluchoněmé. Kromě toho byly zřizovány i **poradny pro volbu povolání**. Lze konstatovat, že za 1. republiky byla v Československé republice nabídka pracovních míst velice široká, a to za pomoci **sociálně zdravotní poradny** (Pučelík, 1940).

Lidé se sluchovým postižením byli se velké míře schopni se zákazníkem mluvit, nebo lépe řečeno komunikovat, v řadě oborů. Ostatní, kteří měli menší schopnost se dorozumět, mohli pracovat na pozicích, kde nemusí jednat se zákazníky (krejčí a podobně). Další skupině lidí se sluchovým postižením, kteří potřebovali již dohled a vedení, bylo umožněno pracovat v nenáročných profesích, jako např. v košíkářství, kartáčnictví, obuvnictví, zahradnictví (Pučelík, 1940).

Pozoruhodná byla pochvala podnikatele Tomáše Bati: „*hluchoněmý jest stoprocentním dělníkem*“ (Pučelík, 1940, s. 72).

Bohužel lidé se sluchovým postižením, kteří měli pouze základní vzdělání, pocházeli většinou z chudých rodin. Nemohli si tedy dovolit zaplatit vyučení, a proto byli při hledání zaměstnání znevýhodněni. Jistou podporou v takovém případě byly zemskými **živnostenskými radami zřízené finanční fondy**, které pomáhaly tuto obtíž částečně odstraňovat. K tomu došlo v roce 1939 právě v souvislosti se zakládáním učebních dílen. Co se týče dívek se sluchovým postižením, výběr povolání byl velice omezený, nejvíce se uplatňovaly jako krajkářky, modistky, pletářky, vazačky květin, při výrobě umělých květin atd. (Novák, 1938).

Po roce 1945 bylo hlavním úkolem obnovit nejen válkou zničený průmysl, ale i v podstatě celé národní hospodářství. Uplatnění osob se sluchovým postižením bylo tedy v této době značně omezené. Avšak nutnost zaměstnání osob se sluchovým postižením nakonec vedla k rozšiřování sítě odborných a středních odborných učilišť pro sluchově postižené. Tato snaha nakonec vyústila v roce 1960 v možnosti získat i pro tyto občany středoškolské vzdělání zakončené maturitou (Hrubý, 1998).

Rovněž poválečná nabídka učňovských oborů ve srovnání se situací mezi dvěma válkami byla minimální. Sice bylo možné zvolit jen některé učební obory, ale jistým krokem

posunem bylo zakládání **výrobních družstev invalidů např. Drutěva (družstvo tělesně vadných)** v Praze, Brně atd. Situace se v 90. letech výrazně zlepšila, zvýšil se totiž počet středních škol a byly učiněny první kroky případného vysokoškolského studia sluchově postižených (Langer, Suralová, 2013).

5.2 Současnost

V současnosti je nutné zajistit podmínky pro práci zaměstnanců se sluchovým postižením, zejména pokud mají možnost být zaměstnáni v běžném pracovním prostředí slyšících. Jedná se zejména o podmínky akustické a dobré podmínky pro zrakové vnímání, odstranit omezující komunikační bariéry v takovém prostředí. V nových politicko-ekonomických podmínkách je však uplatnění osob se sluchovým postižením stále obtížné (Langer, Suralová, 2013).

Bariérou při hledání zaměstnání na volném trhu práci bývá se, že zaměstnavatelé rádi používají hlasové telefonní služby, což vyžadují prakticky všichni běžní zaměstnavatelé, nejsou ochotni jiným způsobem komunikovat. Dochází k tomu, že zaměstnavatel získá dojem, že neslyšící není schopen takovou práci vykonávat a přistupuje k němu jako k méně hodnotnému zaměstnanci. Proto je běžné zaměstnání v kancelářích pro neslyšícího prakticky nedostupné (Opatřilová, Procházková, 2011).

Zaměstnávání osob se sluchovým postižením přispívá řada subjektů. V roce 2006 vznikla Agentura profesního poradenství pro neslyšící (APPN), současný název je **Tichý svět**, která má v popisu práce podporovat a hlavně překonávat komunikační bariéry, přispět k porozumění a lepšímu vnímání světa neslyšících. Dalším subjektem je **Agentura podporovaného zaměstnání**, která sice na rozdíl od Tichého světa není určena na přímou pomoc osobám se sluchovým postižením, ale omezuje se spíše na pomoc při uzavírání pracovního vztahu, poskytuje individuální konzultace apod (RYTMUS, 2005).

Autor z osobní zkušenosti zná fungování mnoha organizací, které pomáhá neslyšícím. Např. Česká unie neslyšících zaměstnává neslyšící a pořádá kurzy znakového jazyka.

5.3 Profesionální orientace – volba povolání

Nutno vzít na vědomí, že při volbě povolání je rozhodující hlavně **zdravotní hledisko** (v současné době došlo ke změně pracovních podmínek např. menší dílny, změna zvukových informací na zrakové). Dříve byli sluchově postižení z mnoha oborů činnosti

vyřazení, dnes to již neplatí. Důležitým hlediskem je komunikace – v případě schopnosti komunikovat mají lidé se sluchovým postižením větší možnosti uplatnit se na tzv. trhu práce. Další výhodou samozřejmě je odborná schopnost a „sociální dovednost“ včetně zdařilých komunikačních dovedností. Je třeba, aby si každý žák/student se sluchovým postižením uvědomoval nejen svůj hendikep, ale byl si vědom i svých předností, a to nejen při hledání zaměstnání (Šedivá, 2006).

5.4 Zaměstnávání osob se zdravotním postižením v rámci Zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.

Účelem některých právních ustanovení tohoto zákona je zvýhodnit zaměstnavatele, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením, což jsou osoby pobírající invalidní důchod (invalidita I., II. a III. stupně). Mohou mít příjem ze zaměstnání v nelimitované výši a mohou být zaměstnání i na plný pracovní úvazek. Zaměstnavatelé dostávají určité finanční prostředky, pokud zaměstnají osoby zdravotně postižené, a jsou daňově zvýhodněni. Finanční příspěvky lze poskytnout i za předpokladu, že bude vytvořeno chráněné pracovní místo. Zákon určuje, za jakých podmínek lze toto chráněné místo vytvořit, a to včetně chráněné pracovní dílny. V této souvislosti může zaměstnavatel požádat o částečnou úhradu provozních nákladů spojených s vytvořením takových chráněných míst. Na finanční příspěvek ve výši skutečně vynaložených mzdových nákladů mají zaměstnavatelé nárok, pokud zaměstnávají více než 50 % osob se zdravotním postižením. V souladu s ustanovením tohoto zákona je uložena zaměstnavatelům s více než 25 zaměstnanci povinnost zaměstnat osoby se zdravotním postižením ve výši povinného podílu k ostatním zaměstnancům, a to 4 % všech zaměstnanců. Od této povinnosti jsou osvobozeni zaměstnavatelé, pokud odebírají od osob se zdravotním postižením výrobky či služby, nebo jim zadávají zakázky (Heczková, Hutař, 2012).

6 ABSOLVENTI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM NA STŘEDNÍM ODBORNÉM UČILIŠTI V PRAZE, HOLEČKOVĚ ULICI

V praktické části bakalářské práce s výzkumným šetřením se autor zaměřil na absolventy se sluchovým postižením na Středním odborném učilišti v Praze – Holečkova ulice. Po prostudování příslušné literatury byly zadány výzkumné otázky a **následně proběhl** výzkum. Respondenti odpovídali na připravené otázky písemnou formou prostřednictvím internetového dotazníku (Chráška, 2007). Závěrem praktické části práce je vyhodnocení výzkumu a potvrzení / nepotvrzení otázek.

6.1 Stanovení výzkumného cíle

Hlavním cílem výzkumného šetření bylo zmapovat, jak jsou absolventi se sluchovým postižením úspěšní ve vlastní seberealizaci s ohledem na získané vzdělání. Cílem práce bylo zjistit, zda absolventi učiliště v Holečkově ulici mají při dalším uplatnění výhody či nevýhody vzhledem k svému sluchovému postižení a dalším okolnostem.

Praktická část bakalářské práce obsahuje dva cíle, k jejichž naplnění byly stanoveny výzkumné otázky, a vyhodnocení proběhlo na základě dotazníkového šetření:

- Zjistit, jak dostupný je přínos vzdělávacího systému pro studenty se sluchovým postižením, zda jsou spokojeni v oblasti učňovského školství v tomto SOU a zda volba učebního oboru ovlivňuje následnou úspěšnou integraci do společnosti;
- Zjistit, zda se absolventům daří uplatnit se na trhu práce v souladu s absolvovaným oborem a pokud ano, zda se jim daří v rámci zaměstnání integrace do společnosti, tedy zda je zajištěna vyhovující komunikace, nejsou izolováni v žádné části pracovní náplně a jejich ohodnocení je srovnatelné s ostatními zaměstnanci.

6.2 Výzkumný problém

Výzkumné otázky autor sestavil na základě vlastních zkušeností se situací osob se sluchovým postižením. Byla zjišťována shoda mezi odpověďmi z dotazníkového šetření a stanovenými výzkumnými otázkami. Otázky byly sestaveny v pěti bodech a částečně vycházejí ze zkušeností a pohledu autora jako absolventa tohoto SOU.

6.3 Výzkumné otázky

VO1: Domnívám se, že pracovní pozice odpovídající absolvovanému oboru se více daří získávat mužům než ženám.

VO2: Domnívám se, že již při praxi během studia naráželi budoucí absolventi na problémy při integraci do společnosti.

VO3: Domnívám se, že pokud už absolventi potřebují pomoc při hledání práce, častěji než na jiné organizace se obracejí s žádostí o pomoc na organizaci Tichý svět, která se specializuje na podporu zaměstnávání osob se sluchovým postižením.

VO4: Domnívám se, že absolventi se sluchovým postižením typu lehká nedoslýchavost častěji nacházejí uplatnění i mimo absolvovaný obor.

VO5: Domnívám se, že finanční ohodnocení u osob se sluchovým postižením není často srovnatelné s ohodnocením ostatních zaměstnanců na stejných pozicích.

6.4 Výzkumný soubor

K získání dat autor zvolil formu dotazníkového šetření. Dotazník byl vypracován elektronickou formou a zveřejněn na webových stránkách www.docs.google.com/forms.com. Obsahoval čtrnáct otázek. Uzavřených otázek bylo celkem deset a otevřené otázky čtyři. Na třináct otázek byla povinná odpověď (byly umístěny v povinném poli), jedna otázka byla nepovinná. Výstupy z 16 otázek byly zakresleny do grafů, ze 2 otázek do tabulky. Dotazník byl paralelně v češtině i v českém znakovém jazyce. Respondenti byli u jednotlivých otázek seznámeni vždy s jedním příkladem odpovědi. K tomuto řešení jsme přistoupili s ohledem na všeobecně známou neochotu uživatelů znakového jazyka vyjadřovat se v psaném českém jazyce. Výzkumné šetření bylo realizováno v období od 22. března 2021 do 25. března 2021 formou elektronického dotazníku kvůli aktuální pandemické situaci Covid-19, kdy nebylo možné provést dotazníkové šetření osobně. Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 37 respondentů, ale pouze 34 uvedlo, že absolvovali Střední odborné učiliště se sluchovým postižením v Praze, Holečkově ulici, zpracovány tedy byly odpovědi 34 respondentů. Osoba respondenta v dotazníku byla identifikována z hlediska pohlaví, věku, stupně sluchového postižení a preferované formy komunikace.

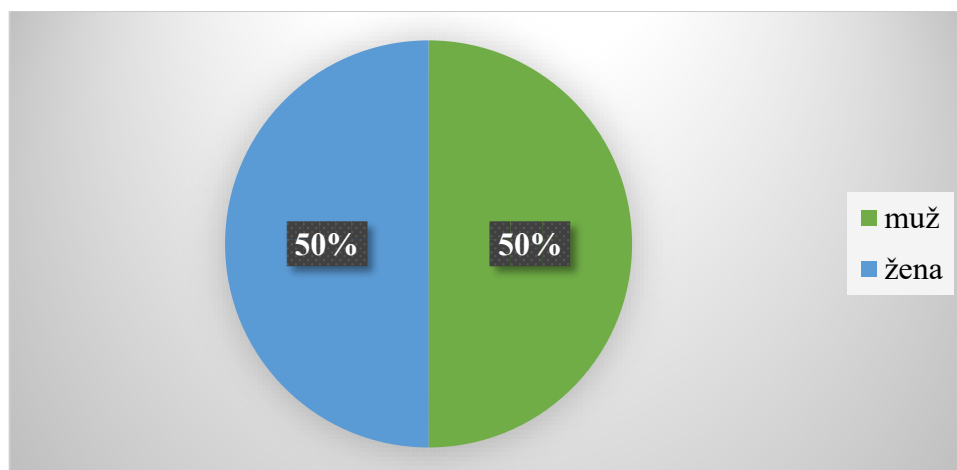
Zvolené otázky byly použity a definovány k vytvoření náležitého kontaktu mezi respondentem a výzkumníkem. Cílem bylo snadné a nenáročné vyplnění dotazníku, který by byl pro respondenty srozumitelný a dostatečně uvedl respondenta do zkoumané problematiky (Chráska, 2007).

6.5 Vyhodnocení výzkumného šetření

Pohlaví a věk respondentů

Otázka č. 1

Celkový počet respondentů byl **34**. Počet mužů byl **17** (50 % z celkového počtu respondentů), žen bylo celkem **17** (50 % z celkového počtu respondentů).

Graf 1: Rozmezí pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2

Počet respondentů byl nejvyšší ve věkových kategoriích 21-30 a 31-40 let vždy v počtu **24** respondentů, nejnižší ve věkové kategorii do 20 let v počtu **1**. (viz Tab. č. 1)

Tabulka 1: Počet respondentů podle pohlaví a věku

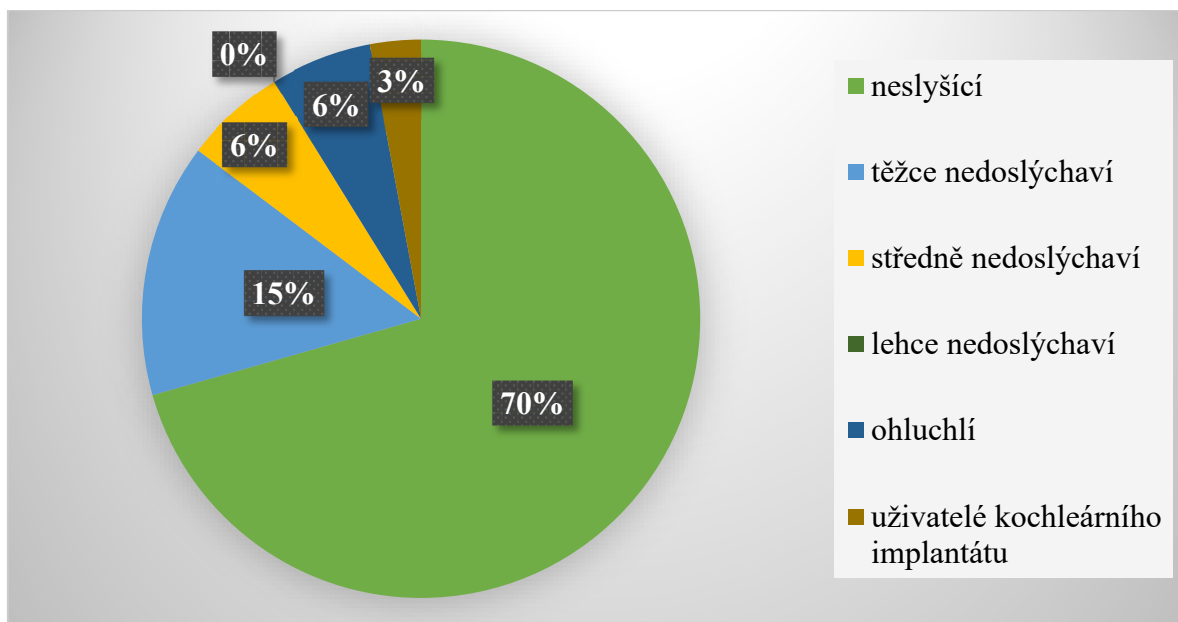
Věk:	do 20	21-30	31-40	41-50	51 a více	Celkem
muž	1	5	8	3	0	17
žena	0	7	4	3	3	17
celkem	1	12	12	6	5	34

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3

Zastoupení respondentů podle stupně sluchového postižení

Respondenty byli nejvíce absolventi neslyšící v počtu **24** (70 %), dále respondenti těžce nedoslýchaví v počtu **5** (15 %), středně nedoslýchaví v počtu **2** (6 %), lehce nedoslýchaví v počtu **0** (0 %), pak dále respondenti ohluchlí **2** (6 %) a uživatelé kochleárního implantátu v počtu **1** (3 %).

Graf 2: Zastoupení respondentů podle stupně sluchového postižení

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4

Následující tabulka přehledně ukazuje preferovanou formu komunikace u respondentů s ohledem na stupeň jejich sluchového postižení. Nejvíce preferovanou komunikační formou byl český znakový jazyk (30 respondentů, z toho **23** neslyšících, **5** s těžkou nedoslýchavostí, **2** se střední nedoslýchavostí, **2** ohluchlí a **1** uživatel KI). Zbylé komunikační formy (znakovaná čeština a mluvená čeština) zvolilo minimum respondentů 4 (**3** neslyšící, **1** s těžkou nedoslýchavostí) a mluvenou češtinu 5 (**3** neslyšící, **1** s těžkou nedoslýchavostí a **1** se střední nedoslýchavostí).

Tabulka 2: Preferované formy komunikace

Preferované formy komunikace	český znakový jazyk	znakovaná čeština	mluvená a psaná čeština	celkem
neslyšící	23	3	3	29
těžce nedoslýchaví	5	1	1	7
středně nedoslýchaví	2	0	1	3
lehce nedoslýchaví	0	0	0	0
ohluchlí	2	0	0	2
uživatelé kochleárního implantátu	1	0	0	1

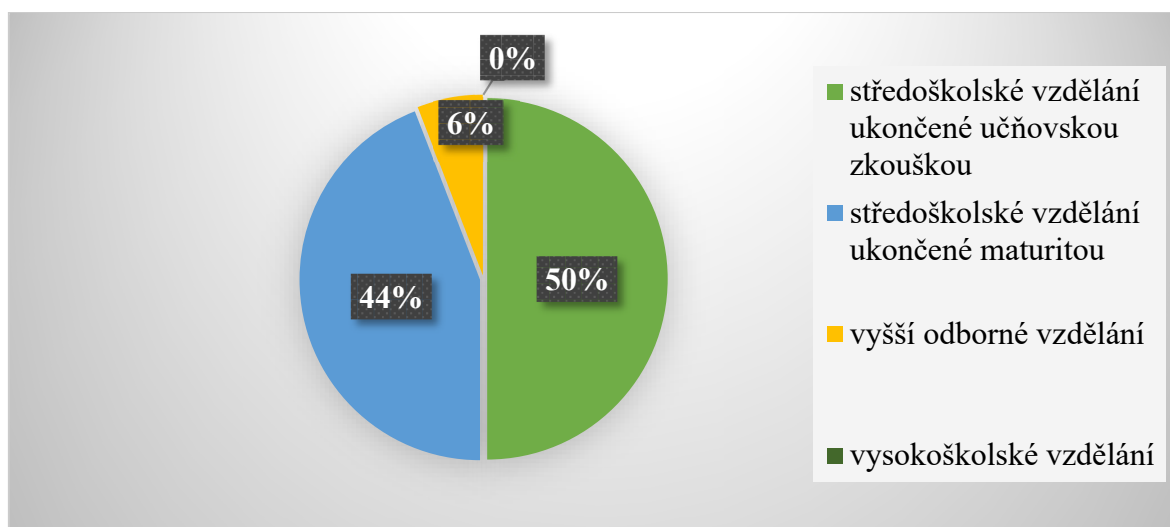
Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

V dotazníku byl tento výběr možností vzdělání: středoškolské vzdělání ukončené učňovskou zkouškou, středoškolské vzdělání ukončené maturitou, vyšší odborné vzdělání a vysokoškolské vzdělání. Základní vzdělání nebylo nabízeno, neboť to není v souladu s cílem bakalářské práce.

Nejvíce respondentů má nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské vzdělání ukončené učňovskou zkouškou v počtu 17 (50 %), dále středoškolské vzdělání ukončené maturitou uvedlo 15 (44 %). Vyšší odborné vzdělání uvedl počet na respondentů 2 (6 %). Vysokoškolské vzdělání neuvedl žádný z respondentů (0 %).

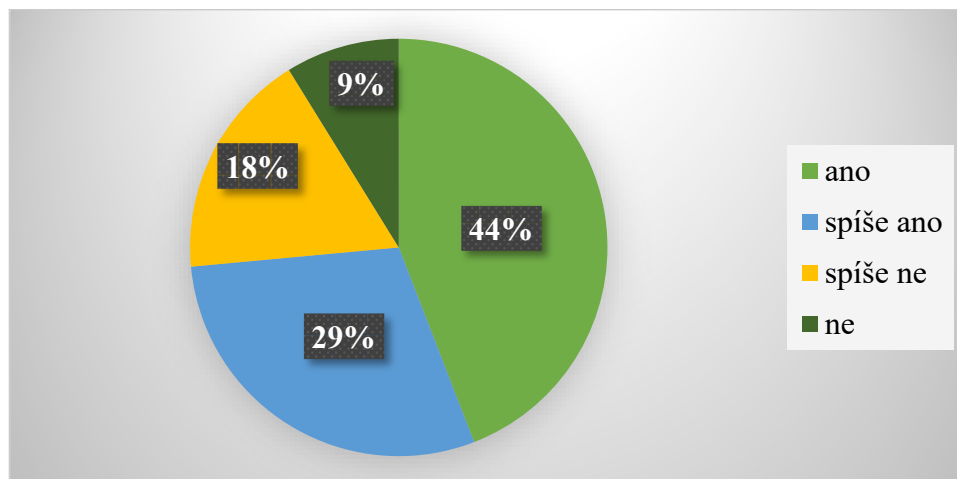
Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 6

Vnímal/a jste při studiu na Střední škole pro sluchově postižené (v Holečkově ulici) kvalitní komunikaci při výuce?

Nejvíce respondentů v počtu 15 (44 %) odpovědělo „ano“, 10 (29 %) respondentů odpovědělo „spíše ano“. 6 (18 %) respondentů uvedlo „spíše ne“, nejméně v počtu 3 (9 %) se vyskytla odpověď „ne“.

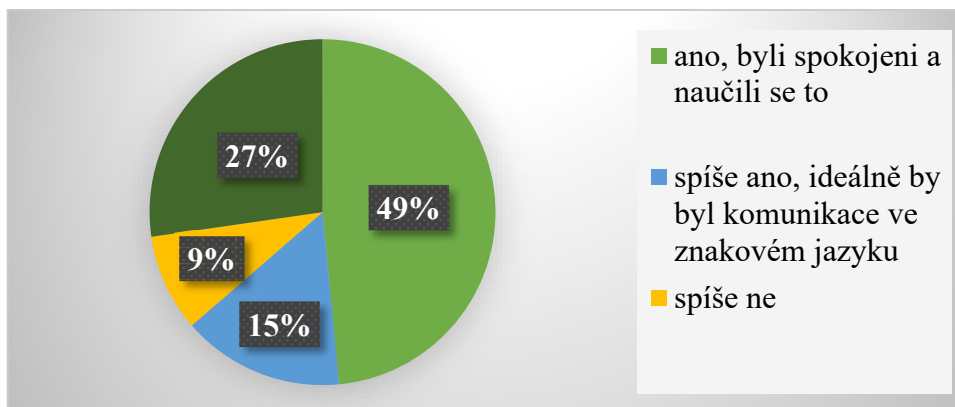
Graf 4: Vnímal/a jste při studiu na Střední škole pro sluchově postižené (v Holečkově ulici) kvalitní komunikaci při výuce?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 7

Byl/a jste na povinné praxi během studia spokojen/a?

Respondenti, kteří byli spokojeni, uvedli, že se v praxi naučili potřebné dovednosti, celkem takto odpovědělo 16 (49 %) respondentů, další respondenti odpověděli „spíše ano“, kdy by pro ně byla ideální komunikace ve znakovém jazyku, a to v počtu 5 (15 %), zbytek respondentů uvedl „spíše ne“, a to v počtu 3 (9 %). Odpověď „ne“ se vyskytla v počtu 9 (27 %).

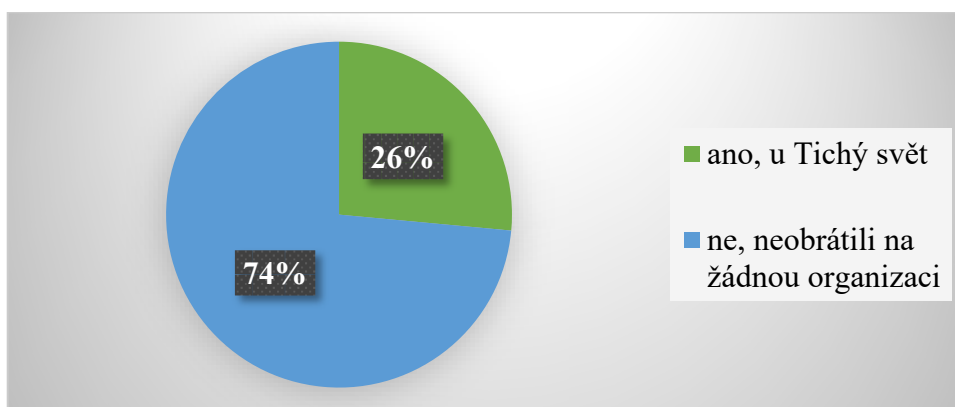
Graf 5: Byl/a jste na povinné praxi během studia spokojen/a?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 8

Obrátil/a jste se při hledání práce na nějakou organizaci?

9 (26 %) respondentů odpovědělo, že hledali pomoc u organizace Tichý svět, ostatní se neobrátili na žádnou organizaci 25 (74 %).

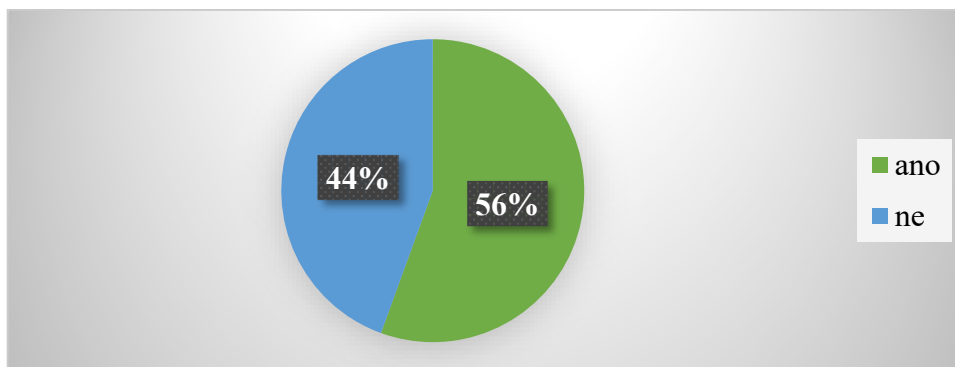
Graf 6: Obrátil/a jste se při hledání práce na nějakou organizaci?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 9

Pokud ano, pomohla Vám tato organizace najít práci?

5 (56 %) respondentů (z počtu, který uvedl, že vyhledal pomoc organizace dle otázky č. 8) odpovědělo, že se jim podařilo práci najít s pomocí organizace Tichý svět, zbytek respondentů 4 (44 %) odpověděl, že ani s podporou organizace Tichy svět se jim práci najít nepodařilo.

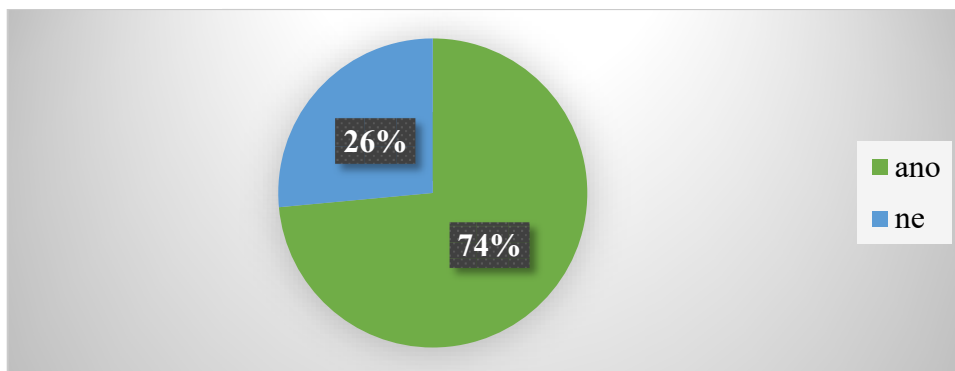
Graf 7: Zaměstnání u organizace Tichý svět se podařilo najít

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 10

Máte v současnosti zaměstnání?

ANO odpovědělo celkem **25** respondentů (74 %), NE odpovědělo **9** respondentů (26 %).

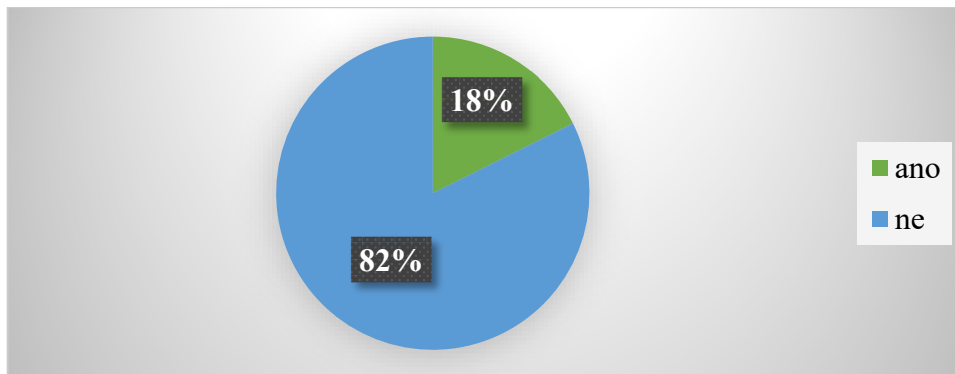
Graf 8: Máte v současnosti zaměstnání?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 11

Máte nyní práci ve stejném oboru, který jste vystudoval/a?

ANO odpovědělo celkem 6 respondentů (18 %), NE odpovědělo 28 (82 %).

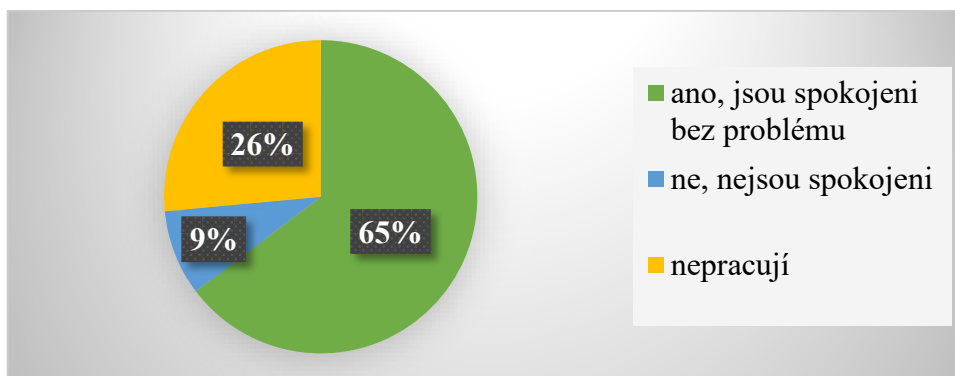
Graf 9: Absolventi vystudovali a nyní pracují ve stejném oboru

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 12

V současném zaměstnání jste spokojen/a s komunikací ze strany zaměstnavatele?

Žádné problémy a jsou spokojeni – tuto možnost uvedlo celkem 22 respondentů (85 %), nespokojeni byli 3 (15 %). Nyní nepracují 9 (26 %) respondentů.

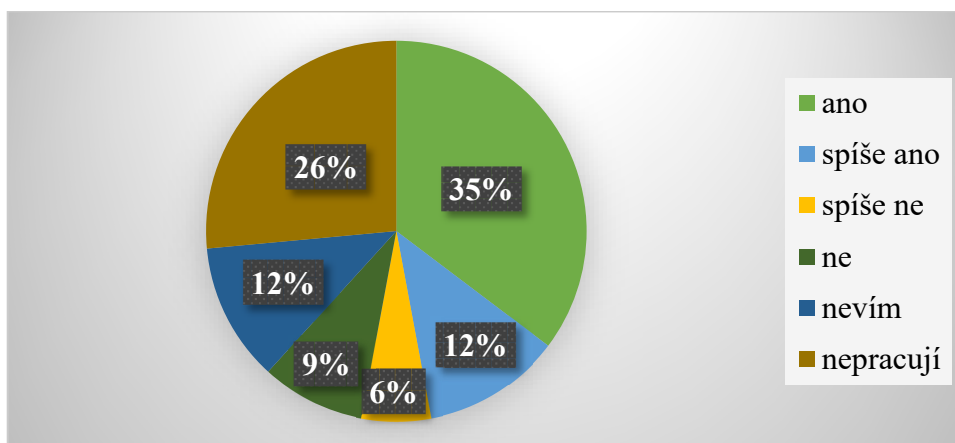
Graf 10: V současném zaměstnání jste spokojen/a s komunikací ze strany zaměstnavatele?

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 13

Máte stejné finanční ohodnocení jako Vaši slyšící kolegové, kteří pracují na stejné pozici?

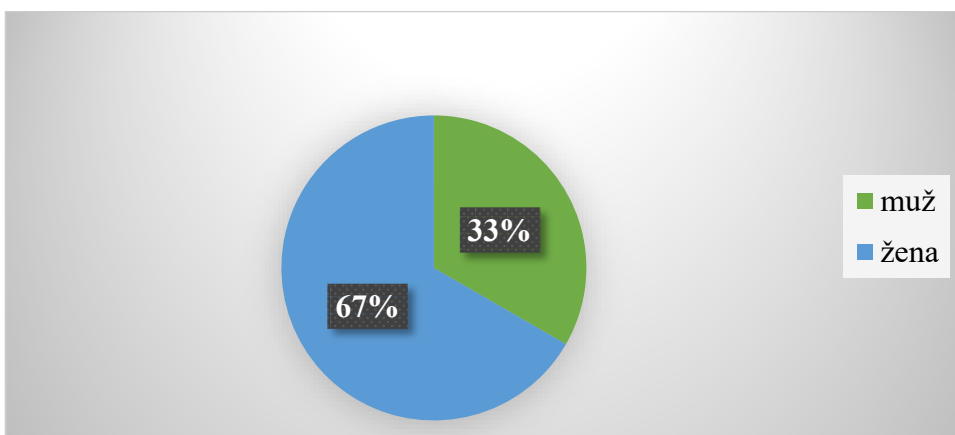
12 (35 %) respondentů odpovědělo ANO, 4 (12 %) odpovědělo „spíše ano“. „Spíše ne“ odpověděli 2 (6 %) respondenti, 3 (9 %) respondenti odpověděli NE. Zbytek pracujících respondentů odpověděl, že neví 4 (12 %). 9 (26 %) respondentů nyní nepracuje.

Graf 11: Máte stejné finanční ohodnocení jako Vaši slyšící kolegové, kteří pracují na stejné pozici?

Zdroj: vlastní zpracování

Shrnutí:

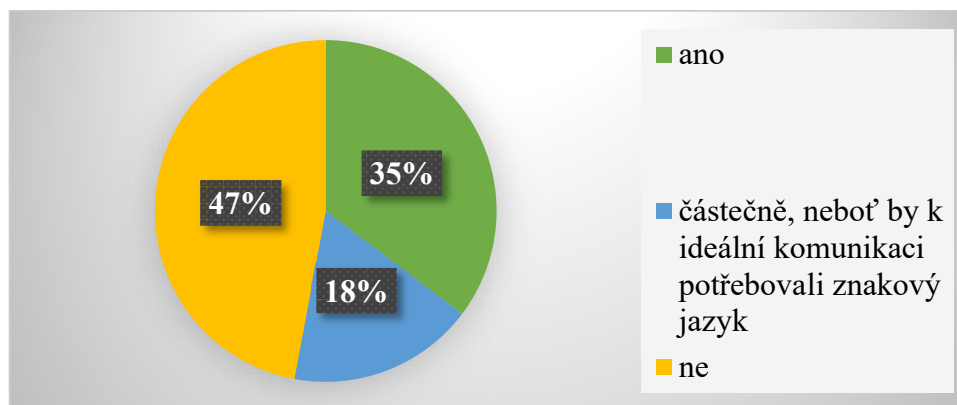

Graf 12: Pracovní pozice odpovídající absolvovanému oboru

Zdroj: vlastní zpracování

VO1: Domnívám se, že pracovní pozice odpovídající absolvovanému oboru se více daří získávat mužům než ženám.

Výzkumná otázka VO1 se nepotvrdila. Pracovní pozici odpovídající absolvovanému oboru uvedlo více žen v počtu 4 (67 %) a méně mužů v počtu 2 (33 %).

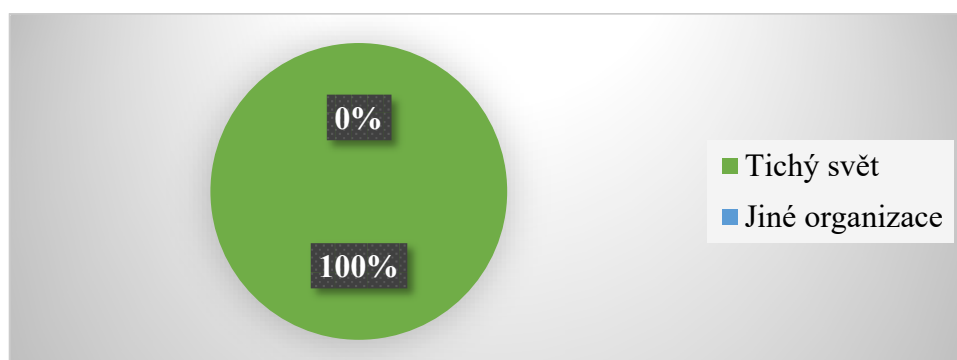

Graf 13: Budoucí absolventi narážející na praxi během studia na problémy při integraci do společnosti

Zdroj: vlastní zpracování

VO2: Domnívám se, že již při praxi během studia naráželi budoucí absolventi na problémy při integraci do společnosti.

Výzkumná otázka VO2 se nepotvrdila, 16 (47 %) respondentů odpovědělo, že při povinné praxi nenaráželi na problémy, problémy potvrdili respondenti v počtu 12 (35 %). Celkem 6 (18 %) respondentů odpovědělo, že mělo problémy částečně, neboť by k ideální komunikaci potřebovali znakový jazyk.

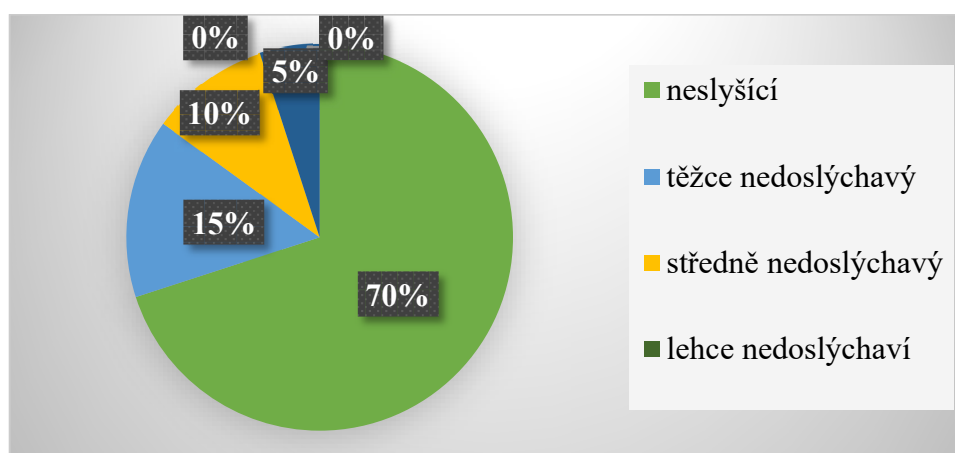

Graf 14: Absolventi se obracejí s žádostí o pomoc o při vyhledání práce více na organizaci Tichý svět nebo než na jiné organizace

Zdroj: vlastní zpracování

VO3: Domnívám se, že pokud už absolventi potřebují pomoc při hledání práce, častěji než na jiné organizace se obrací s žádostí o pomoc na organizaci Tichý svět, která se specializuje na podporu zaměstnávání osob se sluchovým postižením.

Výzkumná otázka VO3 se potvrdila. Když absolventi žádali o pomoc, většina z nich se obrátila na organizaci Tichý svět při vyhledávání práce. 9 (100 %) respondentů, kteří vyhledali pomoc odpovědělo, že vyhledalo pomoc u Tichého světa, jiné organizace respondenti neuvedli 0 (0 %), (viz Graf č. 6) a ostatní respondenti se při hledání práce neobrátili na žádnou organizaci.

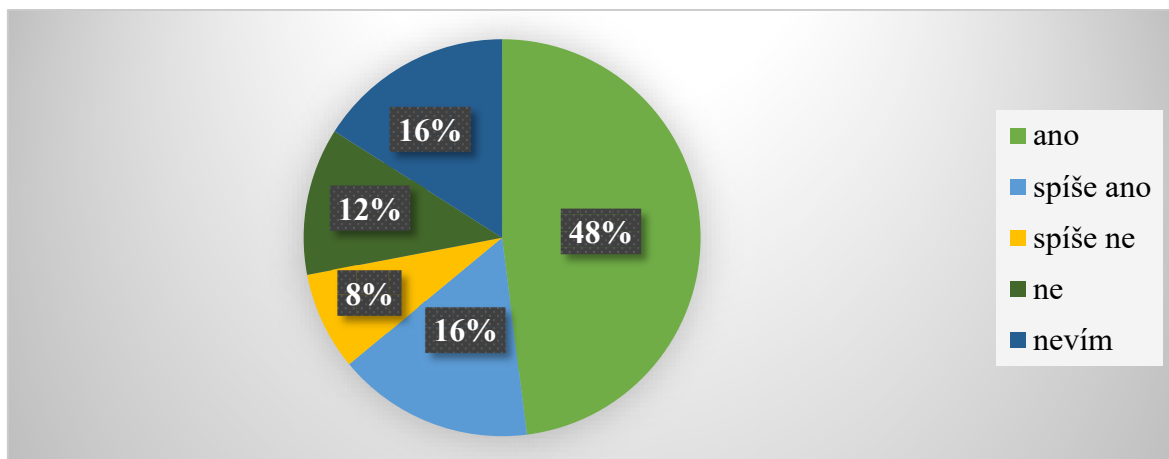

Graf 15: Absolventi se sluchovým postižením typu lehká nedoslýchavost častěji nacházejí uplatnění mimo absolvovaný obor

Zdroj: vlastní zpracování

VO4: Domnívám se, že absolventi se sluchovým postižením typu lehká nedoslýchavost častěji nacházejí uplatnění i mimo absolvovaný obor.

Výzkumná otázka VO4 se nepotvrdila, neboť žádný respondent neuvedl lehkou nedoslýchavost (viz Graf č. 1 a viz Tab. č. 2). Z 34 respondentů nebyl žádný lehce nedoslýchavý.

Graf 16: Finanční ohodnocení u osob se sluchovým postižením je srovnatelné s ohodnocením ostatních zaměstnanců na stejných pozicích

Zdroj: vlastní zpracování

VO5: Domnívám se, že finanční ohodnocení u osob se sluchovým postižením není často srovnatelné s ohodnocením ostatních zaměstnanců na stejných pozicích.

Výzkumná otázka VO5 se nepotvrdila, respondenti nepotvrdili domněnku nižšího finančního hodnocení oproti slyšícím kolegům. Zde byly hodnoceny odpovědi pouze těch respondentů, kteří uvedli, že mají zaměstnání (viz Graf č. 8).

Některé výsledky výzkumného šetření jsou pro autora velice překvapivé. Např. skutečnost, že se nezúčastnil žádný respondent s lehkou nedoslýchavostí. Důvodem může být různý pohled na typ vlastní vady sluchu z hlediska diagnózy a přesného určení vady (ztráta v dB). Tato informace nemusí být pro člověka podstatná, a proto se neidentifikuje jako příslušník této skupiny. Dalším vlivem může být větší možnost integrace do běžných škol u této vady. Dalším překvapením byla pro autora skutečnost, že respondenti uvedli, že během praxe v rámci studia neměli problém s komunikací a byli spokojeni s průběhem (obsahem), a že se na praxi naučili potřebné a nebyli z důvodu vážnoucí komunikace odsouváni pouze k jednoduchým a rutinním typům práce. Stejně tak je překvapivý výsledek ve věci finančního ohodnocení. Respondenti oproti obecnému očekávání neuvěděli, že jsou v důsledku sluchové vady hodnoceni hůře než jejich slyšící kolegové. Tato skutečnost může znamenat, že se v této oblasti již obecný společenský názor posunul a méně (či vůbec) dochází např. k tomu, že zaměstnavatelé přiznávají osobám se zdravotním postižením nižší finanční ohodnocení.

Potvrzena v souladu s předpokladem autora byla jediná z výzkumných otázek. Otázka se týkala osob se sluchovým postižením, které se obracejí při hledání zaměstnání s žádostí o pomoc na organizaci Tichý svět (dříve APPN) je agentura podporující zaměstnávání, která se specializuje na oblast podpory osob se sluchovým postižením při hledání práce. Potvrdilo se, že tato organizace při hledání práce bývá klienty preferována. Jiné organizace pro osoby se sluchovým postižením nejsou specializovány na pomoc při hledání zaměstnání.

ZÁVĚR

Bakalářská práce nazvaná *Absolventi se sluchovým postižením na Středním odborném učilišti v Praze, Holečkově ulici* se věnuje okolnostem, které se týkají minoritní společnosti osob se sluchovým postižením. Tito lidé mají poněkud jiný přístup ke svému životu než společnost majoritní. Od raného mládí jsou vzděláváni tak, aby se vyrovnali s problémy, které nastávají při komunikaci. Během vzdělávacího procesu potřebují rozdílné metody získávání vědomostí a dovedností, proto jsou často vzděláváni v internátních typech škol, kde se formují jejich mezilidské vztahy, které jsou obvykle celoživotní. Jako dospělí se sdružují převážně jen ve své komunitě, v níž se cítí spokojeni a mohou cítit oporu při srovnání svého života se životem slyšících.

Po absolvování středního odborného učiliště mají ztíženou situaci při hledání odpovídajícího zaměstnání. Přínosné by bylo, kdyby se zaměstnavatelé seznámili se skutečností, že absolventi se sluchovým postižením s výučním listem nebo maturitou mohou vykonávat zaměstnání ve svém oboru za stejných podmínek jako ostatní absolventi škol. Výjimkou jsou pouze pozice, při jejichž výkonu ztráta sluchu ohrožuje zdraví pracovníka nebo jeho kolegů.

Komunikaci s neslyšícími zaměstnanci mohou dnes zaměstnavatelé řešit s využitím online tlumočení nebo přepisu. Vše je ovšem závislé na ochotě zaměstnavatelů tyto absolventy vůbec zaměstnat.

V bakalářské práci nelze popsat všechny problémy osob s postižením sluchu, především neslyšících uživatelů znakového jazyka. Proto se autor snažil postihnout ty nejdůležitější oblasti v životě odpovídající zaměstnání a finančnímu ohodnocení.

V době vzniku bakalářské práce byl navíc ztížen přístup k informacím kvůli pandemii (nemožnost návštěv v organizacích, ve škole, nemožnost osobního setkávání s respondenty apod.), nebylo proto možné provést výzkumné šetření v plánovaném rozsahu a v plánované kvalitě.

Cílem autora bylo práce seznámit osoby, které se zajímají o problematiku osob se sluchovým postižením a jejich integraci do společnosti, s historií vzdělávání a výchovy lidí se sluchovou vadou, s možností jejich uplatnění ve společnosti a jejich současným životem. Stanovený cíl byl splněn.

SEZNAM ZKRATEK

ADHD	Attention Deficit Hyperactivity Disorder
APPN	Agentura Profesního Poradenství pro neslyšící
dB	Decibel
KI	Kochleární implantát
MŠ	Mateřská škola
SOU	Střední odborné učiliště
SPC	Speciálně pedagogické centrum
SŠ	Střední škola
UK	Univerzita Karlova
VO	Výzkumná otázka
ZŠ	Základní škola

SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

- „Slepota odděluje člověka od věcí, hluchota od lidí.“ Před 50 lety zemřela zázračná Helen Kellerová (2018). *Česká televize*. [online]. [cit. 10.04.2021]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2496352-prekonala-hluchotu-a-slepotu-aby-pomahala-druhym-pred-50-lety-zemrela-zazracna-helen>
- ČERVINKOVÁ HOUŠKOVÁ, Kateřina (2004). Svět neslyšících, část II. *ruce.cz* [online]. [cit. 23.03.2021]. Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/1/2-svet-neslysicich>
- HECZKOVÁ, Monika – Jan, HUTAŘ (2012). *Nebojte se zaměstnat lidi s handicapem (PRAKTICKÁ PŘÍRUČKA PRO ZAMĚSTNAVATELE)*. Praha: Asociace poraden pro osoby se zdravotním postižením ČR. ISBN 978-80-904152-1-8.
- Historie školy (©2021). *Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova*. [online]. [cit. 10.04.2021]. Dostupné z: <https://www.skolaholeckova.cz/index.php?type=Post&id=45&ids=44>
- HORÁKOVÁ, Radka (2012). *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0084-0.
- HRUBÝ, Jaroslav (1998). *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených. ISBN 80-7216-006-0.
- CHRÁSKA, Miroslav (2007). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
- KOMORNÁ, Marie (c2008). *Systém vzdělávání osob se sluchovým postižením v ČR a specifika vzdělávacích metod při výuce*. 2., opr. vyd. Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka. ISBN 978-80-87218-18-1.
- KRAHULCOVÁ ŽATKOVÁ, Beáta (2002). *Komunikace sluchově postižených*. 2. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0329-2.
- LANGER, Jiří – Eva SOURALOVÁ (2013). *Výchova a vzdělávání osob se sluchovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3701-9.

- LEJSKA, Mojmír (2003). *Poruchy verbální komunikace a foniatrie*. Brno: Paido.
ISBN 80-7315-038-7.
- Nabídka studijních oborů SOŠ (©2021). *Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova*. [online]. [cit. 10.04.2021]. Dostupné
z: <https://www.skolaholeckova.cz/index.php?type=Post&id=69&ids=11>
- Nabídka učebních oborů OU (©2021). *Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova*. [online]. [cit. 10.04.2021]. Dostupné
z: <https://www.skolaholeckova.cz/index.php?type=Post&id=38&ids=11>
- Nabídka učebních oborů SOU (©2021). *Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova*. [online]. [cit. 10.04.2021]. Dostupné
z: <https://www.skolaholeckova.cz/index.php?type=Post&id=31&ids=11>
- NOVÁK, A. (1938). *Pamětní spis ke stopadesátiletému trvání pražského soukromého ústavu pro hluchoněmé v Praze-Smíchově*. Praha.
- Odborné učiliště (©2021). *Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova*. [online]. [cit. 10.04.2021]. Dostupné
z: <https://www.skolaholeckova.cz/index.php?type=Post&id=29&ids=11>
- OPATŘILOVÁ, Dagmar a Lucie PROCHÁZKOVÁ (2011). *Předprofesní a profesní příprava jedinců se zdravotním postižením*. Brno: Masarykova univerzita.
ISBN 978-80-210-5536-0.
- POTMĚŠIL, Miloň (1999). *Úvodní stati k výchově a vzdělávání sluchově postižených*. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-744-8.
- POUL, Jan (1996). *Nástin vývoje vyučování neslyšících*. Brno: Masarykova univerzita.
ISBN 80-210-1479-2.
- PUČELÍK, T. (1940). *Volba povolání u hluchoněmých*. In: *Péče o hluchoněmé v Čechách a na Moravě. K čtvrtstoletí činnosti Spolku pro péči o hluchoněmé v Praze*. Sborník. Praha: Knihkárna Albert Krupička. ISBN nevedeno. s. 69-74.
- RYTMUS (2005). *Souhrnná metodika podporovaného zaměstnávání*. 1. vydání, č. 73/2005. Praha: Pema. s. 16.

SOURALOVÁ, Eva a Jiří LANGER (2005). *Surdopedie: studijní opora pro kombinované studium*. Olomouc: Univerzita Palackého. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1084-2.

Střední odborné učiliště (©2021). *Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova*. [online]. [cit. 10.04.2021]. Dostupné z: <https://www.skolaholeckova.cz/index.php?type=Post&id=28&ids=11>

ŠEDIVÁ, Zoja (2006). *Psychologie sluchově postižených ve školní praxi*. 1. vyd. Praha: Septima. ISBN 80-7216-232-2, s. 64.

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Graf 1: Rozmezí pohlaví.....	28
Graf 2: Zastoupení respondentů podle stupně sluchového postižení	29
Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání.....	30
Graf 4: Vnímali/a jste při studiu na Střední škole pro sluchově postižené (v Holečkově ulici) kvalitní komunikaci při výuce?	31
Graf 5: Byl/a jste na povinné praxi během studia spokojen/a?	32
Graf 6: Obrátil/a jste se při hledání práce na nějakou organizaci?.....	32
Graf 7: Zaměstnání u organizace Tichý svět se podařilo najít	33
Graf 8: Máte v současnosti zaměstnání?	33
Graf 9: Absolventi vystudovali a nyní pracují ve stejném oboru	34
Graf 10: V současném zaměstnání jste spokojen/a s komunikací ze strany zaměstnavatele?	34
Graf 11: Máte stejné finanční ohodnocení jako Vaši slyšící kolegové, kteří pracují na stejné pozici?.....	35
Graf 12: Pracovní pozice odpovídající absolvovanému oboru.....	35
Graf 13: Budoucí absolventi narážející na praxi během studia na problémy při integraci do společnosti	36
Graf 14: Absolventi se obracejí s žádostí o pomoc o při vyhledání práce více na organizaci Tichý svět nebo než na jiné organizace	36
Graf 15: Absolventi se sluchovým postižením typu lehká nedoslýchavost častěji nacházejí uplatnění mimo absolvovaný obor.....	37
Graf 16: Finanční ohodnocení u osob se sluchovým postižením je srovnatelné s ohodnocením ostatních zaměstnanců na stejných pozicích	38

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet respondentů podle pohlaví a věku	28
Tabulka 2: Preferované formy komunikace	30

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník.....	I
--------------------------	---

Příloha 1: Dotazník

Absolventi se sluchovým postižením na Středním odborném učilišti v Praze, Holečkově ulici

Vážený respondent,

jmenuji se Jan Kvasník, jsem studentem oboru Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Rád bych Vás poprosil o vyplnění níže uvedeného dotazníku k výzkumné části mé bakalářské práce. Tématem bakalářské práce jsou absolventi se sluchovým postižením, kteří ukončili studium na Středním odborném učilišti v Praze 5 (Holečkově ulici) a jejich další uplatnění. Dotazník je anonymní. Vyplnění celého dotazníku trvá nejvýše 10 minut. Moc Vám děkuji za ochotu spolupracovat na výzkumném šetření, jehož výsledky budou pedagogiku jistě velmi přínosné.

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) muž
- b) žena

2. Kolik je Vám let?

- a) do 20
- b) 21-30
- c) 31-40
- d) 41-50
- e) 51 a více

3. Studoval/a jste Středním odborném učilišti pro sluchově postižené v Praze, ul. Holečkova?

- a) ano
- b) ne

4. Jaký je typ Vašeho sluchového postižení?

- a) neslyšící
- b) těžce nedoslýchavý
- c) středně nedoslýchavý
- d) lehce nedoslýchavý
- e) ohluchlý
- f) uživatel kochleárního implantátu

5. Jakou komunikaci preferujete?

(více možností na odpovědi)

- a) český znakový jazyk
- b) znakovaná čeština
- c) mluvená a psaná čeština

6. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní vzdělání
- b) středoškolské vzdělání ukončené učňovskou zkouškou
- c) středoškolské vzdělání ukončené maturitou
- d) vyšší odborné vzdělání
- e) vysokoškolské vzdělání

7. Pokud jste studoval/a na škole pro sluchově postižené v Holečkově ul., vnímal/a jste ve vzdělávacím procesu kvalitní komunikaci při výuce:

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

8. Byl/a jste na povinné praxi během studia spokojen/a?

Stručná odpověď – například: Ano, v praxi jsem hodně věcí naučil/a. Komunikace s vedoucím praxe byla dobrá. Ne, na praxi jsem dělal/a stále stejnou práci. Moc jsem se nenaučil/a.

.....

9. Máte v současnosti zaměstnání?

- a) ano
- b) ne

10. Obrátil/a jste se při hledání zaměstnání na nějakou organizaci?

Stručná odpověď – například: Ano, obrátil/a jsem se při hledání práce na Tichý svět. NE, práci jsem si hledal/a sám/sama.

.....

11. Pokud ano, pomohla Vám tato organizace najít práci?

- a) ano
- b) ne

12. Máte nyní práci ve stejném oboru, který jste vystudoval/a?

Stručná odpověď – například: Ano, v nyní pracuji například jako kuchař. Ne, pracuji jako administrativní pracovník. Ne, nejsem zaměstnán/a.

.....

13. Jste v současném zaměstnání spokojen/a s komunikací ze strany zaměstnavatele?

Stručná odpověď – například: Ano, jsem spokojen/a se slyšícím vedoucím. Vedoucí ví, že jsem neslyšící, vždy se mnou komunikuje písemnou formou. Ne, nejsem spokojen se slyšícím vedoucím, nechce se mnou komunikovat písemnou formou, většinou odezírá. Ne, nejsem zaměstnán/a.

.....

14. Máte stejné finanční ohodnocení jako Vaši slyšící kolegové, kteří pracují na stejné pozici?

V případě "jiné" – například: Ne, nejsem zaměstnán/a.

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne
- e) nevím
- f) jiné